

11. MEKTUP

۱۱- ﴿الْمَكْتُوبُ الْحَادِي عَشَرَ: إِلَى السَّيِّدِ الْمِيرِ شَمْسِ الدِّينِ عَلِيِّ الْخَلِخَالِيِّ فِي بَيَانِ جَامِعِيَةِ الْإِنْسَانِ الَّذِي هُوَ مُرَكَّبٌ مِنْ أَجْزَاءِ عَالَمِ الْخَلْقِ وَالْأَمْرِ وَتَرْجِيحِ قَلْبِ الْإِنْسَانِ عَلَى الْعَرْشِ الْمَجِيدِ﴾

الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى اعْلَمْ أَنَّ الْإِنْسَانَ نُسخةُ جَامِعَةِ مُرَكَّبٍ مِنْ الْأَجْزَاءِ الْعَشْرَةِ الْعَنَاصِرِ الْأَرْبَعَةِ وَالنَّفْسِ النَّاطِقَةِ وَالْقَلْبِ وَالرُّوحِ وَالسَّرِّ وَالْخَفِيِّ وَالْآخْفَى وَسَائِرِ الْقُوَى وَالْجَوَارِحِ فِي الْإِنْسَانِ رَاجِعَةٌ إِلَى هَذِهِ الْأَجْزَاءِ وَبَيْنَ هَذِهِ الْأَجْزَاءِ تَضَادٌّ وَتَضَادُّ بَعْضِ الْعَنَاصِرِ يَبْعُضُ آخَرَ ظَاهِرٌ وَكَذَلِكَ تَضَادُّ عَالَمِ الْخَلْقِ بِعَالَمِ الْأَمْرِ أَيْضًا بِأَهْرٍ وَكُلُّ وَاحِدٍ مِنْ أَجْزَاءِ عَالَمِ الْأَمْرِ الْخَمْسَةِ مَخْصُوصٌ بِأَمْرٍ وَمَنْسُوبٌ إِلَى كَمَالِ وَالنَّفْسِ النَّاطِقَةِ هِيَ مُقْتَضِيَةٌ لِهَوَاهَا لَا تُرِيدُ اطِّاعَةَ أَحَدٍ سِوَاهَا وَقَدْ جَمَعَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ هَذِهِ الْأَشْيَاءَ الْمُتَضَادَّةَ كَاسْرًا سُورَةً كُلُّ مِنْهَا بِعَيْنِيهِ الشَّامِلَةَ وَقُدْرَتِهِ الْكَامِلَةَ وَأَعْطَاهَا مَزَاجًا خَاصًّا وَهَيْئَةً وَحْدَانِيَّةً وَبَعْدَ حُصُولِ الْمَزَاجِ الْخَاصِّ وَالْهَيْئَةِ الْوَحْدَانِيَّةِ وَهَبَ لَهَا صُورَةً بِحِكْمَتِهِ الْبَالِغَةِ حَتَّى تُحْفَظَ أَجْزَائُهُ الْمُتَفَرِّقَةُ الْمُتَضَادَّةُ وَسَمَّى هَذَا الْمَجْمُوعَ بِالْإِنْسَانِ وَشَرَّفَهُ بِشَرَفِ اسْتِعْدَادِ الْخِلَافَةِ بِاعْتِبَارِ جَامِعِيَّتِهِ وَحُصُولِ الْهَيْئَةِ الْوَحْدَانِيَّةِ وَهَذِهِ الدَّوْلَةُ لَمْ تَنْتَسِرْ لِشَيْءٍ غَيْرِ الْإِنْسَانِ وَالْعَالَمِ الْكَبِيرِ وَإِنْ كَانَ عَظِيمًا وَلَكِنَّهُ خَالَ مِنْ الْجَامِعِيَّةِ وَلَا نَصِيبَ لَهُ مِنَ الْهَيْئَةِ الْوَحْدَانِيَّةِ وَهَذِهِ الْمُعَامَلَةُ جَارِيَّةٌ فِي جَمِيعِ أَفْرَادِ الْإِنْسَانِ وَعَوَامُّ الْإِنْسَانِ مُشَارِكَةٌ فِيهَا لِخَوَاصِّهِ (يَتَبَيَّنُ) أَنْ يُعْلَمَ أَنَّ أَشْرَفَ أَجْزَاءِ الْعَالَمِ الْكَبِيرِ هُوَ الْعَرْشُ الْمَجِيدُ وَالتَّجَلَّى الْمَخْصُوصُ بِهِ فَوْقَ تَحَلِّيَّاتِ الْأَجْزَاءِ الْأُخْرَى فَإِنَّ ذَاكَ التَّجَلَّى جَامِعٌ وَذَلِكَ الظُّهُورُ مُسْتَجْمِعٌ لِلْأَسْمَاءِ وَالصِّفَاتِ الْوُجُوبِيَّةِ تَعَالَتْ وَتَقَدَّسَتْ وَأَيْضًا إِنَّ ذَاكَ التَّجَلَّى دَائِمِيٌّ لَا مَحَالَ فِيهِ لِلِاسْتِتَارِ وَقَلْبُ الْإِنْسَانِ الْكَامِلِ الَّذِي لَهُ مُنَاسَبَةٌ لِلْعَرْشِ وَيُقَالُ لَهُ "عَرْشُ اللَّهِ" لَهُ نَصِيبٌ وَافِرٌ مِنْ تَجَلَّى الْعَرْشِ وَحَظٌّ كَامِلٌ غَايَةٌ مَا فِي الْبَابِ أَنَّ ذَاكَ التَّجَلَّى كُلُّهُ وَهَذَا التَّجَلَّى بِالنِّسْبَةِ إِلَيْهِ جُزْئِيٌّ وَلَكِنْ فِي الْقَلْبِ مَرِيَّةٌ لَيْسَتْ هِيَ فِي الْعَرْشِ وَهِيَ الشُّعُورُ بِالْمُتَجَلَّى وَأَيْضًا إِنَّ الْقَلْبَ مَظْهَرٌ لَهُ تَعَلُّقٌ بِمَا ظَهَرَ فِيهِ بِخِلَافِ الْعَرْشِ

فَأَنَّهُ خَالَ عَنْ هَذَا التَّعَلُّقِ فَلَا جَرَمَ أَمَكَنَ التَّرَقَّى لِلْقَلْبِ بِوَاسِطَةِ هَذَا الشُّعُورِ وَالتَّعَلُّقِ بَلْ هُوَ وَاقِعٌ فَإِنَّ الْقَلْبَ بِحُكْمِ "الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ" مَعَ مَنْ لَهُ تَعَلُّقٌ بِهِ وَمَقْتُونٌ بِمَحَبَّتِهِ فَإِنْ كَانَ مُحِبًّا لِلْأَسْمَاءِ وَالصِّفَاتِ فَمَعَ الْأَسْمَاءِ وَالصِّفَاتِ وَإِنْ كَانَ مُحِبًّا لِلذَّاتِ تَعَالَتْ وَتَقَدَّسَتْ فَقَدْ صَحَّحَ الْمَعْنَى هُنَاكَ وَتَرَقَّى مِنَ التَّعَلُّقِ بِالْأَسْمَاءِ وَالصِّفَاتِ بِخِلَافِ الْعَرْشِ الْمَجِيدِ فَإِنَّ التَّجَلِّيَ الْمُحَرَّدَ عَنِ الْأَسْمَاءِ وَالصِّفَاتِ غَيْرُ وَاقِعٍ فِي حَقِّهِ وَالسَّلَامُ.

﴿ TÜRKÇE ANLAMI ﴾

Seyyid Mir Şemsüddin Ali el-Halhalî'ye gönderilmiştir. Halk ve emir aleminden oluşan insanın kuşatıcılığı, insan kalbinin yüce arşa olan üstünlüğü haklandıdır.

Allah'a hamd, peygamberlerine selam olsun.

İnsan on unsurdan oluşmuş kapsamlı bir yapıya sahiptir. Bu on unsurun dördü halk aleminden olup bunlar su, hava, toprak ve ateştir. Diğerleri ise emir aleminden olup bunlar nefs-i natuka, kalp, ruh, sır, hafı ve ahfadır. İnsandaki diğer kuvvetler ve azaların hepsi sonuçta bu unsurlara dayanmaktadır. Bu unsurlar arasında bir tür zıtlık bulunmaktadır. bunlardan bir kısmının zıtlığı herkes tarafından bilinmektedir. Bunun gibi halk alemiyle emir alemi arasındaki zıtlık da çok açıktır.

Emir aleminin beş unsurundan her biri emre mahsus ve kemale mensuptur. Nefsi natuka ise kendi hevasına göre hareket etmekte ve kimseye itaat etmek istememektedir. Allahu Teâlâ birbirine zıt olan bu unsurların uç noktalarını yumuşatarak hepsini eşsiz kudretiyle bir araya getirmiş, bunlara özel bir mizaç ve toplu bir kıvam (heyet-i vahdaniyye) vermiştir. Söz konusu unsurlar bu kıvama geldikten sonra Allah, birbirine zıt ve birbirinden ayrı olan parçalarını muhafaza etmeleri için onlar sonsuz hikmetiyle bir suret vermiştir. İşte Allah bu unsurların toplu haline insan adını vermiş ve kuşatıcılığı ve heyet-i vahdaniyyesi itibarıyla onu hilafetine liyakat şerefiyle onurlandırmıştır. Bu şeref insandan başka hiçbir şeye bahşedilmemiştir. *Büyük alem her ne kadar büyük ise de bu kuşatıcılığa sahip değildir ve sözü edilen heyet-i vahdaniyyeden nasibi yoktur.* Allah'ın bu muamelesi bütün insanlar için geçerlidir. Sıradan insanlar bu konuda seçkin insanlara müsavidir.

Büyük alemin en şerefli unsuru yüce arştır. Arşa mahsus tecelli büyük alemin diğer unsurlarına nasip olan tecellinin üstündedir. Zira arştaki tecelli

kuşatıcı olup ilahi zuhuru Allah'ın bütün isim ve sıfatlarını kaplayacak genişliktedir. Ayrıca arşta vaki olan tecelli sürekli olup hiçbir zaman kesintiye uğramaz. Kamil insanın arşla münasebet içinde bulunan kalbi de bu tecelli-den nasiplenmiştir. Nitekim kalbe de, Allah'ın arşı denmiştir.

Sonuç olarak arşta vaki olan tecelli küllidir. Kalpte vaki olan tecelli ise ona nispetle cüzidir. Fakat arşta bulunmayan bir takım meziyetler kalpte bulunmaktadır. Kalbin bu meziyeti, tecellisine muhatap olduğu Allah'ın bilincinde olmasıdır. Kalp arş gibi tecellinin zuhur makamıdır; fakat onun kendinde zuhur edenle bir alakası vardır, halbuki bu alaka arşta bulunmaz. Bahsettiğimiz bu bilinç ve alaka sayesinde kalbe manevi yükseliş yolları açılmış ve bu vesileyle Allah'a yakınlık merhalelerini aşmıştır.

Kalp "keşi sevdiğiyle beraberdir" hükmünce kendisiyle alakası bulunan Yüce Zat'la her daim beraberdir. Eğer Allah'ın isim ve sıfatlarına muhabbet besliyorsa her daim isim ve sıfatlarla birlikte, eğer Allah'ın zatına muhabbet besliyorsa her daim onun zatıyla beraber olur ve isim ve sıfatlarla alakalanma merhalesini aşar. Arş ise bu anlattığımız meziyetlerden mahrumdur. İlahi isim ve sıfatlardan soyut öz zat tecellisi sadece kalbe mahsus bir meziyettir.

Baki selam...

KELİME ANLAMI

11. **اَلِى السَّيِّدِ الْمُرِّ شَمْسٍ** (Kim gönderilmiştir?) On birinci mektup **اَلْمَكْتُوبُ الْخَادِىْ عَشَرَ** Seyyid Mir Şemseddin Ali Halhali'ye **فِي بَيَانِ جَامِعِيَةِ** (Ne hakkında?) **الدِّينِ عَلَيَّ الْخَلْقَالِي** Ki, o insan mürekkeptir **اَلَّذِى هُوَ مُرَكَّبٌ** İnsanın cami olması hakkındadır **اَلْاِنْسَانِ** **وَتَرْجِيحِ قَلْبٍ** Alem-i emir ve halkın cüzlerinden **اَلْمِنْ اَجْزَاءِ عَالَمِ الْخَلْقِ وَالْاَمْرِ** (Neden?) **عَلَى الْعَرْشِ الْمَجِيدِ** (Neye tercihtir?) **اَلْمَجِيدِ** Ve insanın kalbinin tercih edilmesi hakkındadır **اَلْاِنْسَانِ** **يُجَعُ اَرَشًا**

اَعْلَمُ **اَلْعَبَادَةِ الَّذِيْنَ اصْطَفَى** Seçtiği kullarına olsun **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ** Hamd Allah'a **وَسَلَامٌ** Selam ise **اَلْاِنْسَانِ نُشَا-ى** İnsan nûsha-ı camiadır **اَلْعَشْرَةِ** On cüzden mürekkeptir **اَلْعَنْصَرِ الْاَرْبَعَةِ** Dört unsur (toprak, hava, su, ateş) **اَلنَّفْسِ الْاَطْلَقَةِ** Nefsi nâ-tika **وَسَائِرُ الْقُوَى وَالْجَوَارِحِ** Kalp, ruh **وَالْاَخْفَى** Sır, hafi ve ahfa **وَالْقَلْبِ وَالرُّوحِ** Ve diğer kuvvet ve azalar **اَلْاِنْسَانِ** İnsandaki **اَلْاَجْزَاءِ** (Nedir?) Bu-

